

– здатність взаємодіяти в навчальному процесі заради досягнення поставленої мети;

– підготовленість до діалогу учасників колективу.

Таким чином, колективний естетичний аналіз репертуару в оркестровому музикуванні, використання добре продуманого діалогу різноманітних форм та методів навчання є важливою передумовою успішного формування навичок колективного музикування, досвіду сприймання та сценічної діяльності – тобто таких компонентів процесу навчання і виховання студентів, які складають основу всієї професійно спрямованої роботи в оркестровому колективі.

Використана література:

1. Асафьев Б.В. К приезду Персимфанса // Красная газета. 24 января 1929 г.
2. Глебов И. Современный инструментализм и культура ансамбля // Новая музыка. Год первый: Сб.3. – Л., 1927.
3. Крюгер А. Камерный оркестр // Жизнь искусства. – 1929. – № 6.
4. Лютш В. ПЕКСА // Музыка и революция. – 1928. – № 7-8.
5. Энциклопедический музыкальный словарь. – М.: БСЭ, 1959.

Аннотация.

В статье рассматриваются пути развития камерно-оркестрового исполнительства, коллективного музицирования и его роль в профессиональной подготовке будущего учителя музыки. На конкретных фактах доказывается важность этой формы коллективной музыкальной деятельности в отечественной музыкальной культуре, освещаются формы и методы работы руководителя оркестрового коллектива по воспитанию и обучению студенческой молодежи.

**Чепурко О.
НПУ імені М.П. Драгоманова**

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ “ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА” НА ПЕДАГОГІЧНОМУ ТА ФІЛОЛОГІЧНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ

Професійна підготовка майбутніх учителів і вихователів вимагає детального вивчення курсу “Дитяча література”. Художні твори допомагають формувати і розвивати психологію та ментальну свідомість підростаючого покоління, закладають фундамент гуманітарної освіти. Кращими зразками дитячої літератури репрезентовані сторінки букварів і читанок, якими користується початкова школа, а програми літератур у середніх класах також побудовані переважно на вивченні творів для дітей або творів, що становлять коло дитячого читання.

Курс дитячої літератури не лише допомагає студентам набути необхідних фахових знань, а й сприяє опануванню мистецтвом педагогічної справи, дає

можливість майбутнім вчителям і вихователям дослідити психологію дитини, бо саме на сторінках цієї літератури художньо інтерпретовано світ дитинства – невід’ємну частину способу життя і культури будь-якого окремо взятого народу і людства загалом.

Аргументів щодо необхідності вивчення курсу можна навести безліч, однак досьогодні кількість годин, відведена на вивчення дитячої літератури майбутніми вчителями і вихователями, жалюгідно мала: приблизно, від десяти до тридцяти лекційних годин (залежить від факультету і форми навчання). Тому викликає сумніви доцільність традиційного принципу укладання існуючих програм і, відповідно, компонування лекційного матеріалу: розгляд художньої творчості за персоналіями письменників із вкрапленням окремих оглядових статей. Пропонований підхід програмує лише стислий хронологічний виклад матеріалу, обмежує можливості художнього аналізу твору, розгляд еволюції жанрів дитячої літератури. Якщо ж врахувати, що на окремих факультетах це єдиний літературний курс, то майбутній педагог за час свого навчання у вузі, у кращому випадку, знайомиться з десятьма – п’ятнадцятьма письменниками національної літератури та такою ж кількістю авторів зарубіжної дитячої літератури.

Звернемося до сучасних шкільних програм. Основою структурування програми для 3-х класів загальноосвітньої школи є такі змістові лінії Державного стандарту з читання: коло читання; літературознавча пропедевтика; усвідомлення жанрової специфіки творів; смисловий і структурний аналіз творів; засоби художньої виразності (1, 42). Лише перша змістова лінія “Коло читання” передбачає, що учень третього класу повинен познайомитись із малими фольклорними жанрами (загадки, скоромовки, прислів’я, приказки і т.і.), поезією Т. Шевченка, Лесі Українки, П. Тичини, М. Рильського, Олександра Олеся, І. Калинця, М. Вороного, М. Вінграновського, П. Воронька, М. Забіли, Л.Костенко, В. Коломійця, В. Лучука, П. Осадчука, С. Жупанина, В. Самійленка, В.Скомаровського, В. Сосюри, М. Стельмаха, І. Січовика, О. Сенатович, Д. Білоуса, Д.Павличка, І. Жиленко, М. Сингаївського; байками Л. Глібова та П. Глазового; прозою Є. Гуцала, В. Кави, В. Нестайка, Д. Чередниченка, О. Іваненко, В.Сухомлинського, І. Сенченка, В. Скуратівського; літературними казками К.Ушинського, І. Франка, Лесі Українки, І. Липи, О. Іваненко, В. Сухомлинського, Л.Письменної, Ю. Ярмиша; п’єсами Н. Куфко і Олександра Олеся; науково-художніми творами Г. Демченко, О. Копиленка, Ю. Старостенка; дитячою журналістикою [1, 50]. Це ще не повний перелік імен авторів, з творчістю яких повинен протягом року ознайомитись третьокласник на уроках читання. Але мова йде лише про українську дитячу літературу. Із творчості зарубіжних авторів дітям пропонуються програмою літературні казки П. Єршова, О.Пушкіна, Г. К. Андерсена, братів Грімм, З. Топеліус, А. Ліндгрєн, Божени Немцовой, М. Носова; вірші С. Маршака, Агнії Барто, Янки Купали. Отже, очевидно, що кількість годин, відведена на опанування вузівських курсів “Дитяча література”, не забезпечує можливості традиційно представити у лекційному матеріалі навіть необхідний мінімум.

Ці та інші спостереження спонукали шукати нові підходи до викладання курсу, а саме, компонування лекційного матеріалу.

Більш проблемним і аспектним видається вивчення курсу дитячої літератури засобом ознайомлення з історією її жанрів. Такий підхід дає змогу: а) простежити генеалогію жанрів дитячої літератури; б) пригадати, особливо на курсах, де це єдина літературна дисципліна, основні відомості з теорії жанру; в) порівняти розвиток жанрів дитячої літератури із великою літературою.

Вузівський курс “Дитяча література” складається з двох самостійних частин: “Українська дитяча література” і “Зарубіжна дитяча література”. Обидві частини взаємопов’язані, хоча кожна з них має свою специфіку. У першій частині вивчається історія української дитячої літератури від періоду її становлення до сьогодення. Друга частина розглядає кращі твори літератур народів світу для дітей і про дітей.

Не слід претендувати на вичерпне висвітлення усіх галузей і етапів формування світової дитячої літератури. Головна мета – простежити процес становлення і розвитку національної дитячої літератури, показати основні набутки її світового контексту; зорієнтувати вивчення творів у площину загальнолітературних, художньо-естетичних проблем, зважаючи, однак, на специфіку дитячої літератури. Важливо ознайомити студентів з основними принципами формування кола дитячого читання та особливостями керівництва ним з метою ліквідації суттєвої різниці між класним і позакласним читанням.

До комплектування лекційного курсу історії української дитячої літератури можна підходити диференційовано: поєднувати огляди літератури різних періодів з монографічним вивченням творчості найвизначніших письменників, окремі лекції будувати за жанровим принципом, розглядаючи в них історію певного жанру. Наприклад, у вступній лекції слід умістити відомості з теорії дитячої літератури, з’ясувати, у чому полягає специфіка дитячої літератури, розглянути джерела національної літератури для дітей та шляхи її розвитку. Джерела української дитячої літератури потрібно розглядати, зваживши на те, що культура Київської Русі належить українському народові. Одним із перших підручників необхідно назвати не “Руську граматику або Буквар” (1574) Івана Федорова, а “Часослов” (1491) Святополка Фіолі, який став своєрідним букварем для багатьох поколінь українців. Для студентів педагогічного факультету необхідно зробити екскурс в історію навчальної дитячої книги і детально зупинитися на жанрі букваря – початкового посібника для навчання грамоти. Цікаво порівняти відомі навчальні книги Т. Шевченка, П.Куліша, М. Гатцука, І. Деркачова, С. Русової з букварями новітнього періоду (Л. Демолович і Н. Гов’ядовської; Б. Саженьюка і М. Саженьюк; Н. Скрипченко і М. Вашуленко) та букварями діаспори (І. Бондарчука, М. Дейко, Я. Козловського, Л. Полтави).

Окремою лекцією має стати тема “Український дитячий фольклор і його вплив на розвиток національної дитячої літератури”. У ній слід розглянути не тільки жанрове

розмаїття української народної творчості, а й її міфологічне коріння, особливо, якщо за браком часу немає можливості окремо зупинитися на українських міфах (книга С. Плачинди “Міфи і легенди давньої України”). Не потрібно обминати увагою відомості з історії фольклористики, особливо на тих курсах, де “Фольклор” не вивчається як окрема дисципліна. Особливої уваги заслуговує питання про роль усної народної творчості в становленні світогляду дитини, формуванні її перших уявлень про світ.

Огляд нової літератури, яка увійшла в дитяче читання, пропонується за жанровим принципом: “Жанр байки в українській дитячій літературі”; “Поетичні жанри української дитячої літератури XIX – початку XX століття”; “Світ дитини в українському оповіданні XIX – початку XX століття”. Таким чином, з’являється можливість у трьох темах в основному представити українську літературу XIX століття про дітей і для дітей. Наприклад, у лекції “Світ дитини в українському оповіданні...” розглядатимуться твори І. Нечуя-Левицького, Панаса Мирного, І. Франка, Б. Грінченка, М. Коцюбинського, В. Винниченка. Автори оповідань досліджують становище дітей у суспільстві, соціальний статус маленьких героїв, способи життєдіяльності, стосунки з дорослими і ровесниками. Проблеми, які піднімають письменники у цих творах, так чи інакше пов’язані з побутом дитини, її інтересами, світоглядом.

Окремим предметом вивчення має стати українська літературна казка. Лекційний матеріал цієї теми охоплює розвиток жанру від прозових казок І. Нечуя-Левицького, Панаса Мирного, Марка Вовчка, І. Франка до поетичних перлин В. Симоненка, Д. Павличка. Розглядаються особливості жанру літературної казки, шляхи розвитку. Слід звернути увагу і на перерву в розвитку цього жанру, зумовлену забороною казки на початку 20-х років XX століття.

Вивчення курсу новітньої літератури слід розпочати великою оглядовою темою “Загальні тенденції розвитку української дитячої літератури новітнього періоду (XX століття)”. Визначивши превалюючу тематику і проблематику та оглянувши жанрові різновиди художніх творів, потрібно наголосити, що у своїй більшості ця література за часів стагнації була перетворена на ілюстрацію основних ідеологічних положень, хибувала дидактизмом, мала низьку художню якість.

Детальніше варто зупинитись на українській дитячій літературі 60–90-х років, яка демонструє яскравий злет національного художнього слова, спричинений благотворним впливом культурно-національного відродження. Основні акценти літературного процесу цього періоду: художньо-естетична переоцінка духовної спадщини, повернення у літературу вилучених імен і творів, народження нової вільної творчої атмосфери. Пропонуються такі теми: “Українська поезія 60-90-х років, що увійшла в дитяче читання”; “Українська проза 60-90-х років про дітей і для дітей”, “Дитяча драматургія”.

Окреме місце в лекційному курсі займає тема “Дитяча література української діаспори”. Твори письменників діаспори нині стали складовою українського

літературного процесу. Головні акценти лекції: високий рівень національної свідомості та естетично-виховні доміанти у творах для дітей, їх жанрово-стильова розмаїтість, висока поліграфічна якість книжок. У лекції розглядаються твори для дітей Оксани Лятуринської, Дмитра Чуба, Юрія Шкурмеляка, Віри Вовк, Лесі Храпливої, Романа Завадович, Ігоря Качуровського, Катерини Перелісної, Леоніда Полтави та ін.

Завершує курс української дитячої літератури оглядова тема “Розвиток української дитячої журналістики: від “Дзвінка” до “Пізнайка””. У лекції розглядається історія української дитячої періодики, яка веде свій родовід від журналу “Дзвінок” (Львів, 1890-1914). Часопис обрано точкою відліку через багаторічну популярність і виняткове значення у розвитку дитячої літератури. “Дзвінок” започаткував традиції українського дитячого часопису, які продовжує сучасна дитяча періодика і навіть періодика діаспори.

Отже, традиційний принцип компонування лекційного матеріалу не дозволяє повною мірою охопити програму курсу, навіть її допустимий мінімум, окрім того обмежує можливості художнього аналізу твору, не сприяє розглядові еволюції жанрів дитячої літератури. Пропонований ракурс вивчення курсу дозволяє детальніше розглянути історію дитячої книги, масштабніше охопити літературний матеріал, зорієнтувати вивчення творів у площину загальнолітературних і художньо-естетичних проблем, глибше проникнути у творчу лабораторію майстра.

Використана література:

1. Програми для середньої загальноосвітньої школи. 3 – 4 класи. – К.: Початкова школа. – 2003. – 296 с.
2. Що непокоїть найбільше? Запрошення до розмови про стан сучасної дитячої літератури // Література. Діти. Час. – 1987. – С. 12–27.

Анотація

В предлагаемой статье освещены некоторые современные аспекты преподавания курса «Детская литература» на педагогическом и филологических факультетах. Рассматривается возможность изучения детской литературы по жанровому принципу, что позволяет расширить объем изучаемого материала проследить генеалогию жанров детской литературы.

Чередніченко Г.А.

Національний університет харчових технологій, м. Київ

ДИДАКТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

Наукова проблема: роль та місце дидактичної гри як засобу розвитку творчих здібностей студентів у навчальному процесі вищого закладу освіти. Наукова проблема тісно пов'язана з практичним завданням активізації навчальної діяльності студентів